

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/l. Vse pošiljatve je pošiljati franco. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvu Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna številka 1.50 Din. Članstvo „Pov. UJU—Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2.50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. čk. ur. 11.197.

Troje zdravih načel.

Tovariš Engelbert Gangl je na običnem zboru Učiteljske tiskarne povdaril troje:

1. Učiteljska tiskarna mora postati nevtralna gospodarska baza izven notranjih stanovskih borb.

2. Narodno in državno edinstvo ne more biti več izvor stanovske nesloge, ker je to že izvršeno dejstvo in zgodovinski fakt.

3. Načelno moramo stati na stališču, da ne politike v stanovske organizacije.

To so načela, ki jih mora pozdraviti vsak stanovsko zaveden tovariš in vsaka stanovsko zavedna tovarišica. Ker lahko dovedejo do popolnoma novih razmer v našem stanu.

Resnica je da v zadnjem času Učiteljska tiskarna ni bila nevtralna, temveč je bila bojni kader od knjižarne do upravne sveta in nadzorstva. Bojno oporišče proti ideji stanovske enotnosti učiteljstva, bojno oporišče akcij, ki so bile naperjene proti organizaciji UJU in bojno oporišče proti stališču, ki je označeno v točki 2. in 3. zgoraj.

Da je tako stališče kvarno vsakemu zdravemu gospodarskemu načelu je jasno.

Resnica je tudi, da Učiteljska tiskarna ni služila nalogam, kakor jih je tov. Gangl označil na običnem zboru kot cilje zadruge, ampak je zaradi nezdravega gospodarstva pozabljala na te naloge in dolžnosti napram učiteljstvu.

Danes so razmere take, da je poverjeništvu desinteresirano na poslovanju tiskarne in bo ščitilo samo neodvisnost svoje organizacije ter je pripravljeno na vse konsekvence, da varuje idejo enotnosti vsega stanu ter dostojne metode medsebojne načelne borbe, ki ne sme biti v nečast celemu stanu, kakršna je danes ravno z one strani, ki ima svoje oporišče v Učiteljski knjižarni.

Vse ima videz, da se skriva za interesom razkola, za netenjem osebne mrznje in osebnega maščevanja, varstvo osebnih pozicij.

Povdaranje narodnega in državnega edinstva kot izvor stanovske nesloge vzbuja danes, po izvršenih dejstvih, samo sumljivo anacionalnih elementov. Nacionalni problem in nacionalno delo je danes v drugem. Točno opredeljuje zadnja »Mladina« tozadevni pokret učiteljstva, ko pravi: »Tako je vsaj v enem delu inteligentne, ki razven duhovnika živi v najožjem stiku z ljudstvom, zmagala tista večno zdrava ideja, da je narod prvotnejša in trajnejša vrednota kakor katerakoli konkretna država, da je napred merilo vrednosti države, da je treba izhajati od naroda k državi in ne narobe ter graditi od spodaj navzgor in ne od zgoraj dol narodu ukazovati, kaj da naj bo.«

Poverjeništvu je danes v tem pravcu že pozitivno pokazalo nacionalne naloge in nacionalni značaj organizacije s tem da organizira delo na reformi šole, kmetijsko nadaljevalnega šolstva, gospodinjstvih tečajev, Mladinske Matice za slovensko šolsko deco, opredeljeno izvenšolsko delo ter samojzobraževalno akcijo učiteljstva, kot podlago za vse to delo.

Spoznanje, da izvršeno dejstvo narodnega in državnega edinstva ne more biti več izvor stanovske nesloge, temveč da gre le za utrđitev tega edinstva po zgoraj ozna-

čeni poti, je prvi korak k popolni stanovski edinstvi slovenskega učiteljstva.

To je pa tudi prvi korak k spoznanju, da naj ne vnašamo politike v stanovske organizacije. Prvi korak je to k depolitizaciji stanovskih organizacij, da ne bo stan izigravan od strank in ne od bankirjev. Enoten nastop stanu v stanovski organizaciji

bo moč, ki bo lahko klubovala marsičemu in ki jo bo moral upoštevati marsikdo in ob vsaki situaciji.

Pregazili smo blato preteklosti in treba je, da se ozremo tudi v potrebe bodočnosti.

Gornja načela lahko postanejo baza popolni slogi slovenskega učiteljstva, ako postanejo iz besed dejanja.

Ustanovitev Mladinske Matice za slovensko deco.

Poziv mladinskim pisateljem. — Za sistematično delo na polju mladinskega slovstva.

ZA MLADINSKO MATICO!

Naj se presoja letošnja skupščina slovenskega učiteljstva v Kranju kakorkoli, enega ni mogoče tajiti: zbudila je v organizaciji živahno delovanje. Ne vemo, kakšne uspehe bo želo vse to novo delo, toda valovanje se še ni umirilo in tudi ne kaže, da bi zastajalo. Učiteljstvo se je hkrati znašlo pred vrsto problemov, ki zahtevajo rešitve.

Toliko vprašanj, ki so prej tonila v gnolobi na vodilnih mestih organizacije, se je končno priborilo na površje, da imamo premalo delavcev, ki bi delo obvladali. Pozivljanje organizacije, praznaprav široka preobrazba društev v smeri stanovske zavesti, učiteljska samozobrazba v splošnem in strokovnem oziru, delovna šola, javno delovanje itd., vse to se gnete v ospredje in terja rešitve. Kolikor več se je prej v teku dolgih let zanemarjalo, kolikor bolj je učiteljstvo kot stan kulturnih delavcev na vsej črti odstopovalo, toliko odločneje pritisakajo danes nanj njegove lastne naloge. Stari grehi se maščujejo nad stanom, nad njegovo zavajano in zanemarjano organizacijo s tem, da nalagajo učiteljstvu vse zamujeno, da mu nalagajo nalog, ki bi morale biti že davno rešene.

Med mnogimi vprašanji, ki stojimo pred njimi, je tudi vprašanje mladinskega slovstva. Ne morda onega šolskega, prigodnega, ozkoobzornega, plehkega in neslanega mladinskega slovstva, ki je strašilo s hudobnimi Mihi in »vzgojeval« s pridnimi Janezki, ki je moraliziralo z banalnimi fabulami omejenih »vzgojiteljev« ne z vsoto škodljivo kramo, ki je — hvala Bogu — ostala po večjem delu na plesnivih skladovnicah, ampak vprašanje zdravega mladinskega čtiva, ki gre vsrčie z današnjim človekom, z današnjo družbo, z današnjimi potrebami, in ki ima tudi polno umetniško vrednost.

Naša organizacija snuje za slovensko mladino ustanovo, ki bi skušala zapreti vrzel v področju mladinske književnosti, tako leposlovne kot znanstvene. Nihče ne čuti bolj živo, kako malo zdrave, dobre dušne hrane ima slovenski otrok, kot čuti to osnovnošolski učitelj. V današnji knjižni krizi je postala knjiga že tako draga, da se mladina odtuja vsemu kulturnemu snovanju. Tako propadajo že v prvi mladosti razvoja zmožne kralji darovitih ljudi, ki bi utegnili v poznejši dobi veliko storiti za materijalno in duševno kulturo ljudstva. Potreba je nujna potreba, da se izdajajo cenena mladinska dela, ki bi se stalno razširjala med našo mladino in ki bi v teku let ustvarila dobro knjižnico mladinskega slovstva.

Največje važnosti je, da poseže ta ustanova čim globlje v plasti slovenske mladine. Če kdo, je učitelj, ki more rešiti to nalogo, le učiteljstvo, čigar delo sega v skrajno slovensko vas, čigar vpliv zajema najsiromašnejšega, najbolj pozabljenega otroka, more izvesti delo kulturnega prerodenja širokih plasti našega naraščaja. Organizacijska mreža, ki jo tvori naš stan preko vse slovenske domovine, more izvesti proniknjenje, kakršnega ni zmožen nobeden izmed intelektualnih poklicev pri nas. Mladinsko Matico more razširiti le učiteljstvo, ki stoji na vseh straneh in ki tvori stik, zvezo med snovanjem kulturnih tvorcev in širokimi ljudskimi sloji.

Mladinska Matica bo izdala v letu 1928/29. troje knjig za mladino, prvi književni dar te ustanove in sicer 1. koledarček, 2. eno knjigo leposlovne vsebine in 3. eno knjigo realne vsebine, ki bo imela tudi praktičen pomen za našega kmečkega otroka. Knjige bodo ilustrirane. Računamo, da dosežemo desetstisoč članov, saj bo naročnina le 10 Din, torej znesek, ki ga zmore tudi siromašen otrok.

Gotovo pa je odvisno od učiteljstva, ali ta nujno potrebna ustanova uspe ali ne. Ako se le nekoliko zganemo, moremo pridobiti 10% šolske mladine kot člane Matice. Le nekoliko prepričanja, da je stvar dobra in zato nujna, pa zgradimo ustanovo, ki bo pomenjala za naš naraščaj veliko več kakor vse, kar je učiteljstvo v tem oziru storilo doslej. Mislimo, da bo naš stan zmogel trohico energije in dobre volje ki je potrebna, da ustvarimo, kar smo namenili.

Podrobnejše o propagandi za Mladinsko Matico bomo našim društvom sporočili v bližnji prihodnosti.

RAZPIS NAGRAD.

»Mladinska matica« bo v šol. letu 1927/28 izdala tri knjige za mladino v starosti šolske obveznosti.

Za tri najboljše spise, ki se bodo objavili v »Koledarčku«, se razpisujejo sledeče nagrade:

- I. nagrada v znesku 500 Din,
- II. " " " 400 " "
- III. " " " 300 " "

Spisi so lahko pripovedne ali realne vsebine. Zeleti pa je, da so čim krajši.

»Mladinska matica« razpisuje tudi nagrado v znesku 200 Din za najboljšo pesem. Običajni honorar še posebej.

Vse prispevke je predložiti poverjeništvu UJU v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6, najpozneje do 1. marca 1928.

ODSEK POV. UJU ZA »MLAD. MAT.«

Ljubljana, 10. dec. 1927.

LISTEK.

JOS. DOLGAN:

Učni načrt kmetijske delovne šole.

(Dalje.)

Cveticice v šoli: Kaj bi se z njimi zgodilo zunaj; zakaj so v šoli zelene; imena cvetic v šoli; cveticice zalivamo preveč, nič ali pa srednje; kaj se zgodi; ali zmrznejo prej mehki ali trdi listi; ista rastlina v humozni, peščeni, ilovnati ali glinasti zemlji; rastlina v mešani zemlji; kaj se vzdiguje iz zemlje v loncu, ko zalivamo; kaj imajo cvetlični lonci spodaj; kako bi osvežili preveč posušeno cveticico; kako raste rastlina v temnem kotu; kako raste na svetlem oknu; kam se nagnejo stebila v temnem kotu; kam so obrnjeni listi; kaj se zgodi z listi čez nekaj tednov, če cveticico obrnemo; ječmenovo seme vsadimo v sobi; ali vzklje, če ga vsadimo na mrzlo.

Delo z unaj: Pismonoša; red na pošti; voznički; kako so oblečeni; zakaj trpijo; tesači; njihova hrana v gozdu; drvarji; premočeni; potniki in berači; kako bi si ohranili zdravje ljudje ki delajo zunaj in jih sneg in dež premoči.

Reveži pozimi: Kateri ljudje pozimi največ trpijo; ljudje brez hrane in služka; ljudje brez doma.

Zivali pozimi: Kateri ptiči letajo po vasi, okrog hiše; kateri ptiči ne pridejo v vas katerih ptičev sedaj ne vidimo, videli pa smo jih v jeseni; s čim se ptiči hranijo; kje prenočujejo; kdaj se najbolj približajo hiši; kako otroci lahko pomagajo ptičem; loviti jih ne smejo; katere živali letajo po gozdu; kje prebivajo ponoči ali ob hudem vremenu; s čim se hranijo; katere živali jedo rastline; srna, zajec, ververica; katere živali jedo meso drugih živali; lisica; zver; katere živali se približajo vasi; lisica pride po kokoši; zajci glodajo mlada drevesa; kakšne zobe imajo zajci; katera žival ima še take zobe; kako obvarujemo drevesca pred zajci; lovec; obleka; puška, patron, vžigalna kapa, smodnik, šibre; kdo sme streljati; čigavi so zajci in srne; zakaj ne sme imeti vsako puške; nesreče s puško; ali mora hoditi lovec na lov; ali so lovci ubogi ali bogati ljudje; lovski tatovi; ali zajci in srne koristijo ali škodujejo; gozdni čuvajci, logarji, orožniki.

V hlevu pozimi: Mrzli hlevi; kaj prihaja živini iz ust; kakšna postane mrzla železna reč; mokre stene; v kaj so se spremeni hlapovi; prezračevanje; odušniki; cementna tla; cementni strop; s čim krmijo pozimi; krava ima po pesi in repi več mle-

ka; kaj vržejo med otrobe; ali se sme dati enkrat preveč soli, drugič pa nič; klajno apno; kje dobijo otrobe; iz česa so; rezanica; iz česa je; kako jo pripravijo za živino; snaženje živine; snaga po tleh; živina na prepihu; voli; ki vozijo iz gozda; mokri voli; kako krmijo mlado tele; kam gre najprej seno; kakšen postane vamp; ne smemo preveč s senom krmiti; vampašto tele; hrbtenica; gare v hlevu; hrbtenica se upogiba, če mora živina jesti iz visokih gar; živina mora imeti raven hrbet.

V kleti: Koliko stopinj topline je v podzemeljski kleti, koliko v nadzemeljski; kaj je spravljeno v kleti; svetla in temna klet; ali je krompir zmrznil; odkod je toplota v podzemeljski kleti; krompir, repa, pesa, korenje in zeljnati storži poganjajo; iz česa kali krompir, korenje repa, pesa, zeljnati storž; kakšne barve so repne kali na svetlem ali v temi; zeleni listi so le na svetlem; zakaj ne dajejo krompirjevih kali živini; kakšen postane krompir, ki preveč kali; odkod dobiva kal snovi; kam so obrnjene kali v kleti.

Sadje pozimi: Katero sadje še hranijo; katero gnije; vrsta, ki ne gnije; sad je vedno boljše; velikost, oblika, okus, barva tistih vrst.

Oče in bratje pozimi: Kaj delajo zvečer; kdaj gredo k počitku; kdaj vstanejo; kaj delajo čez dan; ali je šel kak

Pravo tovarištvo.

Vedno imamo na jeziku besedo »tovariš«, a žalibog res samo na jeziku. Prav nič ne pomislimo, da pomeni »tovarištvo« več nego »prijateljstvo«. Prijatelj sem lahko z nekom, ki ima po svojem poklicu čisto druge cilje kot jaz, ki se bavi z nečim čisto drugim; s tovarišem me pa ista opravila, poklic in iste težnje tesno vežejo. Človek bi mislil, da mora tovarištvu nujno slediti prijateljstvo, brez kakvega opominjanja in premagovanja. Naravno in logično bi bilo to; pa vendar je drugače.

Zakaj ni med nami še onega pravega tovarištva in kakšno naj bi bilo resnično tovarištvo? Skušajmo si odgovoriti na ti dve vprašanji.

»Tovarištvo je na tleh, zavist cvete« je rekel tov. Hreščak na izobraževalnem tečaju v Ljubljani. V teh besedah tiči popoln odgovor na prvo vprašanje, kajti zavistnež je obenem tudi materialist. One grde zavisti se moramo otresti; to je prva zapreka, ki jo moramo premagati na poti k pravemu tovarištvu. Ravno iz zavisti in osebne mrznje se rode vse druge slabe lastnosti, ki napačijo človeka in učitelja nevednega njegovega imena. Pa še neko drugo napako opažamo. Še se spominjam, ko mi je dejala gospodinja, da so učiteljski učenci izmed vseh študentov najbolj gizdavi. V prvo gimnazijo sem prišel takrat iz kmečke hiše, zato sem jo debelo gledal, kaj pravi. Danes razumem njene besede.

Res je — preveč prevzetnosti! Ošabnost je vzrok, da se ljudstvo ne upa človeku približati; to pa ne radi prevelikega »respekta«, ampak radi mrznje in preziranja. Ako je primorano, potem stopa pred dotičnika neodkritosrdno, z neko masko. Na drugi strani se pa mnogokomu zdi preveč poniževalno, da bi se družil z »neinteligentno«. Radi lepšega, da se lahko v časopisih pohvali, priredi sem pa tja kak rodiljski sestanek ali kaj sličnega. Pri takih prilikah pa nastopa »ex cathedra loquens« tako da pokaže ljudstvu, da smo »nekaj več«, kar je seveda povsem zgrešeno. Z ljudstvom moramo priti v stik v njegovih domovih, šupah, skednjih hlevih, na njivah in v gozdovih. Seveda mora odpasti predsodek, da ne smemo stopiti na blatno njivo in v hlev, kjer je gnoj, ker bi si umazali svoje zlikane hlače in »šimic« čevlje. — O tem bi se dalo še marsikaj napisati, pa pojdimo nazaj k naslovu.

Ošabnost, osebnosti in osebna mrznja niso ovira samo temu, da bi se približal starem svojih učencev, ampak je ovira tudi pri občevarju s tovariši.

Bon ton nas sili, da občujemo s tovarišem prijateljski večkrat le na videz. Ko smo nekoliko proč od njega, pa zamahne mo zaničljivo z roko in povemo o njem to in to. — Med nobenim bratom in sestri ni večje ljubezni, kakor med napuhom in zavistjo. To je tudi razumljivo! Kdor hoče biti povsod prvi, kdor hoče vse sam najbolje vedeti in sam biti najbolj sit, ta bo tovariš preziral in zavidal, iz zavisti zopostavljal in preganjal in jim skušal škodovati, kjer bo le mogel. Opustimo osebnosti in osebno mrznjo in zavist, pa bo drugače.

Najbolj v počev pride vse to pri nameščanju učiteljstva. Pri nas ne namešča ne okrajni šolski nadzornik, ne oblastni inspektor in tudi minister pravsetve ne, ampak odlično besedo ima čisto zakulisni materializem in zavist. Ognjišče, kjer se ta dva grejeta in redita so pa stranke.

brat od doma; kam je šel; zakaj; kaj napravljajo ali popravljajo oče in bratje; iz česa.

V družini pozimi: Kaj delajo mati, sestre, teta, stara mati; ali kaj čitajo; ali povedo, kaj čitajo; ali pravijo pravljice; katero so povedali; ali so povedali kaj drugega; kaj se igrajo otroci; ali so doma ali se porazgubijo; kateri otroci pridejo v vas; kdo v družini je pozimi največkrat bolan; kaj ga boli; kateri v družini se imajo najrajši med seboj; ali je šla kaka sestra služiti; kam je šla; pri kom je; kaj dela; koliko zasluži; kaj piše.

Pust: Šeme, previdnost pred pijanimi šemami; pojedina; gostilna; ali je lahko človek vesel brez vina; pošteno veselje.

Premrznjena zemlja: Voda zmrzne v steklenici, kozarcu ali loncu; posodo raznese; voda, ki zmrzne za ometom, ga razsuje; zmrzlin vzdigne zemljo in jo razdrobi; kakšna je zemlja, ki smo jo v jeseni zorali ali prekopal, ko se posuši; ali se ta zemlja loči od zemlje, ki smo jo ravno kar prekopal ali zorali; korenine na zemlji, ki smo jo v jeseni zorali ali prekopal; ali je rahlejša zemlja na gredici, ki smo jo v jeseni prekopal in jo sedaj razrahljali, ali zemlja na gredici, ki smo jo sedaj prekopal.

(Dalje prih.)